

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ט כסלו, ה'תשכ"ז

חלק ב – יו"ל לשי"פ וישלח, י"ד כסלו, ה'תשע"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתיים לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד לוי יצחק שיחי

ליום הולדתו כ"ף מרחשון

וליום הכנסו בבריתו של אאע"ה ז"ך מרחשון, ה'תשע"ב

ולזכות אחיותיו ואחיו

חי' מושקא, מנחם מענדל, מאטיל, רבקה ומרים גיטל שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת אליעזר יהושע וזוגתו מרת חנה שיחיו זאקליקובסקי

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' משה וזוגתו מרת שיינדל אסתר שיחיו זאקליקובסקי

הרה"ת ר' אברהם וזוגתו מרת ברכה שיחיו אַלטיין

אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע צו דעם וואָס איר באַדאַרפט לויט דעם אינהאַלט פון אייער שרייבען,

און וויבאַלד איר שרייבט אַז איר געדיינקט דעם מאמר חסידות וואָס איר האָט געהערט פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר און בפרט אַ מאמר חסידות וועלכער איז געזאָגט געוואָרען אויף דער חתונה פון זיין מווינקע הרבנית שיינא ע"ה, וואָס אין אַ צייט פון חתונה איז דאָך רוממות הנפש והשמחה בריינגט צו ספעציעלע גילויים, איז דאָס דאָך אַ צנור וכלי אויף ממשיך זיין התעוררות רחמים רבים, ווען מען דערמאָנט דעם אויף דעם ציון הק' פון שווער כ"ק אדמו"ר, אַז עס זאָל אַראָפּקומען בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות.

איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריף פון דער השתתפות אין די שיעורים וועלכע ווערען געלערנט ברבים, און איך האָף און וויל זיין זיכער אַז איר האָט אַ קביעות אייניגע מאָל אין וואָך, בלימוד תורת החסידות, ובפרט לויט אייער שרייבען, אַז אייער זיידע איז געווען אַ שטענדיגער פאַרער, און מן הסתם טיילווייז אויך אַ פוס גייער, צו כ"ק אדמו"ר מוהר"ש און אויך צו זיין [זון] כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, און אַזוי אויך אייער פאָטער און אַנדערע מיטגלידער פון משפחה, האָף איך אַז איר ווייסט אויך פון די דריי שיעורים פון חומש תהלים ותניא, און היט זיי אָפּ, וואָס מיר האָבען געהערט מערערע מאָל פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אַז זיי זיינען גלייך פאַר אַלעמען און זיינען אַ סגולה צו פילע ענינים.

און עס וואָלט געווען אַ גלייכע זאָך, אַז איר זאָלט וויסען אויף אויסווייניק, עטליכע פרקים משניות און לפחות איין פרק תניא און השם יתברך זאָל אייך געבען אריכות ימים ושנים טובות אויך ווי דרשת רז"ל אָנגעפילט מיט לימוד התורה וקיום המצות, וואָס דאָס איז דער אמת'ר טוב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

אַ מאמר חסידות: ראה גם סה"מ תרצ"ב ע' תכא, ובהערה 1 שם.
חתונה פון זיין מווינקע הרבנית שיינא ע"ה: יו"ד סיון תרצ"ב, בעיר לאַנדוואַראָו.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ וישלח, יום הבהיר י"ד כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות י"ט כסלו ה'תשכ"ז — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ ויצא, חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הבעל"ט).

*

בתור הוספה — מענה ומכתב בעניני חתונה (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכנינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ט"ו"ד כסלו, ה'תשע"ב
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2011 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5772 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס «ועד הנחות בלה"ק»
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חנה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חנה בת לאה רייזל

יא. בנוגע לגאולה דיי"ט כסלו, כמסופר כל פרטי המאסר והגאולה והתוצאות שלאח"ז — דרוש ביאור: כיון שמדובר אודות מאורע שאירע לפני קס"ח שנים, הרי לכאורה אין מקום בשכל "לחיות" ("איבערלעבן") זאת בכל שנה ושנה!?

ובדוגמת זה נשאלת השאלה על כל עניני מועדי השנה הקשורים עם מאורעות שאירעו לפני שנים רבות.

בשלמא בנוגע לענינים שנעשים ע"י בני אדם באופן הסכמי — הרי זה ענין של זכרון בלבד, ואין ראוי והוכחה שצריך "לחיות" זאת באותו אופן כפי שהי' בפעם הראשונה, או לכל-הפחות מעין זה ובדומה לזה; אבל כאן מדובר אודות מועדים שנקבעו (לא ע"י הסכמת בני-אדם, אלא) ע"פ התורה והמצוה, וכיון שהתורה נקראת "תורת אמת", הנה כאשר התורה דורשת מיהודי לעשות דבר מסויים, אין הכוונה שיעשה זאת כאילו האמת היא כן, אלא כיון שהתורה דורשת זאת, הרי זה סימן שהדבר מצד עצמו הוא אמת, אלא שהוא צריך לעשות את החלק שלו, התלוי בו, שענין זה יהי' חלק מחייו.

וכמו בנוגע למתן-תורה, שאז ניתנו כללות התומ"צ — הנה גם כאשר יהודי לומד תורה עכשיו, בהיותו אלפי שנה לאחרי היום של מ"ת, ובמקום אחר, שבכל הפרטים הוא להיפך ממדבר סיני, דורשת ממנו תורת-אמת, ש"מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע, אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע"⁵¹.

ומזה מובן, שכשם שהדברים אמורים בנוגע למ"ת וכללות התורה, כן הוא גם בנוגע לפרטי התורה, שכל פרט של תורת-אמת מוכרח להיות כולו אמת.

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לימים טובים הכתובים בתושב"כ או האמורים בתושב"כ, כן הוא גם בנוגע ליום שנעשה בו נס לרבו, ועאכו"כ נשיא של כל ישראל, ובפרט כשרואים שהתוצאות של הגאולה ניכרים בכל מקום ובכל זמן — הרי בודאי שע"פ תורה יש לקבוע זאת "למועד תמידי בישראל" (כלשון הידוע של בעל הגאולה⁵²), וכיון שזוהי דרישה של תורת-אמת, בהכרח לומר שהדבר יכול להתקיים ע"י כאו"א, כיון שזוהי האמת.

יב. והענין בזה:

כשם שהגאולה באה לאחרי המלשינות וכו', באופן ד"לפום צערא

ב"ה, ט"ו כסלו תשי"ט
ברוקלין

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה' פנחס שי'

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ד' כסלו.

בעת רצון וועט מען אייך מזכיר זיין אויף דעם ציון הקי' פון כ"ק מו"ח

ב

מוה' פנחס: שטיינגאלד, בתיים.

לחביבותא דמילתא מועתק בזה חלק ממכתבו:

איך פנחס בן שמואל משווינצאן ... מיין זיידע איז גיווען אַ שטענדיגער פּאַרער צו מהר"ש נ"ע, דעם זיידען ע"ה ז"ל האָט מען גירופען אברהם נחומ'ס ... ער האָט מיר דערציילט אַז דעם צמח צדק נ"ע פלעגט מען אויף רופען דעם ערשטען טאַג ראש השנה מפטיר, פלעגט דער מהר"ש נ"ע שטיין געגען צמח צדק נ"ע, אַז עס פלעגט קומען צום פסוק אל הנער הזה התפללתי* פלעגט דער צמח צדק נ"ע ווייזען אויף מהר"ש נ"ע**.

דער פּאַטער ע"ה, ווי מען האָט אים גירופען שמואל שווינצאָנער, פלעגט פּאַרען אין לובאַוויץ צו כ"ק אדמו"ר ר' שלום דובער נ"ע, פלעגט פּאַרען אויף ראש השנה יום כיפור אויך מיין עלטערער ברודער פון ריגא ישראל חנוך ע"ה (אום גיקומען אין ריגע ביי היטלערען ימ"ש) ... פלעג איך אויך מיט מיין עלטערען ברודער פּאַרען אויף ראש השנה קיין לובאַוויץ צום אדמו"ר ר' שלום דובער נ"ע.

אַזוי גיווען ביו די ערשטע מלחמה. און אַז דער רבי מיט זיין זון אדמו"ר ר' יוסף יצחק נ"ע אַוועק גיפּאַרען אין ראָשטאַוו, האָבען מיר אַן גיוואָרען דעם גאַנצען קאַנטאַקט. און נאַכהער אַז אדמו"ר ר' יוסף יצחק נ"ע איז גיקומען אין וואַרשע, און נאַכהער אין ריגע, איז דער רבי אדמו"ר ריי"צ נ"ע גיקומען קיין ווילנא. ער איז אין ווילנא אין גישטאַנען אין גאַשטיניציע יטאליע***. בין איך אַוועק מיט מיינע דריי זין זאָלען לעבען און גיגעבען דעם פּריון: פנחס ב"ר שמואל משווינצאָן, האָט גיזאַגט דער רבי נ"ע: אייער פּאַטער איז גיווען אַ איש חי. מיינע זין זיינען נאָך גיווען פּאַר דעם פּריוון, האָט ער זיי גיבענשט און גיזאַגט: איר זאָלט נעמען דעם עול תורה וועט מען פון אייך מעביר [זיין] דעם עול מלכות. און די ברכה איז מקוים גיוואָרען — זיי זיינען גיווען אויף מלחמה אין די גרעשטע שלאַכטען, און גילייבט איז דער בורא-ברוך-הוא ניצול גיוואָרען און גיקומען גאַנצע ...

עיקר האָב איך פּערגעסען: איך בין גיווען ביי אייך כ"ק אויף חתונה אין לאַנדוואָרָאווע. עס איז אויך גיווען ר' חיים עוזר גראָזענשקי ז"ל ביי אייך אויף חתונה. איך גידיינק נאָך די חסידות וואָס דער רבי ר' יוסף יצחק גיזאַגט ביים חתונה ויום שמחת ליבו.

(* שמואל"א א, כז.)

(**) ראה גם אוצר סיפורי חב"ד חיי"ח ע' 87. וש"נ.

(***) ראה תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' לו, שבאדר תרפ"ח שהה כ"ק אדמו"ר מהווי"צ שובע במלון איטליא.

(51) ברכות כב, א. וש"נ. וראה תו"א יתרו (לקו"ד ח"א יט, סע"ב). וראה שיחת ש"פ סז, ב. (52) שיחת ליל א' י"ט כסלו תרצ"ג ס"ט (שיב כ"ף כסלו ס"ג (לקמן ע' ...). וש"נ.

אגרא⁵³, כדי שתהי' שמחת הגאולה "כיתרון האור מן החושך"⁵⁴, כך גם עתה — אע"פ שכבר היתה הגאולה, וכבר הי' הפס"ד של ב"ד של מעלה שתהי' יד החסידים על העליונה (כפי שנדפס בארוכה ברשימת רבינו נשיאנו⁵⁵) — יש אצל כאו"א בעניניו כמה סיבות, העלמות והסתרים, הן בעולם שמסביבו והן בו בעצמו, שעומדים מנגד, ורוצים להפריע ולמנוע ממנו לעסוק בהפצת היהדות בכלל ובהפצת המעיינות בפרט, ע"ד עניני המלשינות כו' שהיו אז.

הוא מרגיש בעצמו שלא תמיד קל לו לעשות את הענינים שיודע בעצמו שצריך לעשותם, ועאכו"כ שישנם קשיים למלא ענין שמישהו אחר אומר לו שצריך לעשותו, אבל אצלו אין עדיין רגש זה, ולכן אינו רוצה לקבל על עצמו שליחות זו, כל זמן שלא יתקבל הדבר לגמרי בשכלו ובהרגש לבו, ובינתיים, יכול להחרב רח"ל אחד מישראל, משפחה בישראל או סביבה שלימה בישראל.

משמעותו של מצב כזה הוא — שאוסרים את הנפש האלקית בבית-האסורים, באופן שאינה יכולה לזוז ממקומה, כיון שנפש הבהמית נעשית בעה"ב עלי', ואינה מניחה לה לעשות כרצונה.

וכיון שכן, הרי יש צורך בענין של גאולה, ובאופן שרבינו הזקן כותב באגה"ק⁵⁶ בנוגע לגאולתו — ש"הפליא הוי' לעשות בארץ", עד ש"ראו כל אפסי ארץ", שכולם מודים שמבטלים את הטבע, ויוצאים לחפשי, כדי להפיץ תורה ומצוותי'.

יג. אבל בשביל זה נדרשת ממנו עבודה — שלא יתפתה לחשוב שההעלמות וההסתרים שמצד הנפש הבהמית הם מציאותו האמיתית (ה"אני" האמיתי שלו), ואילו הפצת התומ"צ היא שליחות ממישהו אחר — שהרי המציאות היא להיפך:

הרמב"ם פוסק בהלכות גירושין⁵⁷, שכל אחד מישראל, מבלי הבט על מעמדו ומצבו, רוצה לקיים מצותו של הקב"ה.

והרי אחת המצוות הכי גדולות — "כלל גדול בתורה" — היא: "ואהבת לרעך כמוך"⁵⁸, שלכן, כל מה שהוא יודע אודות תומ"צ, עליו להשתדל שכל אחד מישראל ידע לכל-הפחות כפי שהוא יודע,

וכיון שבמצוה זו חייב כל אחד מישראל, גם הגדולים שבהם, הרי

(53) אבות פ"ה מכ"א.

ואילך.

(54) קהלת ב, יג.

(56) שבעה ע"ב.

(55) קיצורים והערות לתניא ס"ע קכב

(57) ספ"ב.

(58) קדושים יט, יח ובתו"כ ופרש"י עה"פ.

ואילך. ולאח"ז באג"ק שלו ח"ד ס"ע רסד

ונוסף על האמור לעיל בתור הוראה כללית בכל השנים, הרי עאכו"כ בנוגע לשנה זו, שהיא "שנת הקהל", שהתחלתה היתה באופן ד"הקהל את העם האנשים והנשים והטף גו' למען ישמעו ולמען ילמדו גו' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת"¹⁰⁴, אזי ישנה נתינת-כח במיוחד שגם יחיד מישראל יש בכחו (אם רק ירצה באמת) לפעול ולשנות לא רק את עצמו ומשפחתו, אלא גם עיר שלימה, כיון שהולך בכחו ובשליחותו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ולכן יש ביכולתו לפעול שינוי בעולם — בתכלית השלימות ומתוך שמחה וטוב לבב — להראות שהטבע יכול להיות למעלה מדרך הטבע, ובאופן ש"ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך"¹⁰⁵, ועד לקיום היעוד¹⁰⁶ "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד".

* * *

כא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה פדה בשלום נפשי.

* * *

(104) וילך לא, יב. ט. וראה רמב"ם הל' מלכים צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(105) תבוא כח, יו"ד.

הוספה

א

[כ"ו תשרי ה'תשל"ג]

(1) ויהא [בשעה טובה ומוצלחת].

(2) אין מקום ע"ז כלל וכלל. ואדרבא נכון טוב וכדאי להשתדל

[לעשות החתונה בחצי הראשון של חדש מרחשון].

א

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב בתאריך זה.

ויהא: קשו"ת של בתו.

אין מקום ע"ז כו': במכתב השואל: לענין לעשות החתונה בחצי הראשון של חדש מרחשון — כיון שבספר המנהגים של חב"ד משמעיות שאין עושין, בתי אומרת שלבה נוקפה ולא רוצה, וגם הזמן קצר מאד לסדר ולהכין כל צרכי החתונה. רבינו הקיף את התיבות "שלבה נוקפה" וכתב (ככפנים).

שאז, אין זו אכילת בשר סתם, אלא באופן ש"זולל וסובא", שמחריבה את ה"עיר קטנה זה הגוף".

וכן בנוגע לעיר כפשוטה: כדי להבטיח שסדרי העיר לא יהיו כמו הסדרים של סדום ועמורה, יש לשלול בשלילה גמורה את ההנהגה ד"רעים וחטאים לה"⁹⁹, ולכן יש צורך להקדים את ה"נטורי קרתא", אלו שמנהלים את החינוך על טהרת הקודש, שהם מחנכים את מנהיגי העיר, ומחנכים את שומרי העיר שידעו כיצד לשמור על העיר, מפני מי צריך להיזהר, ואת מי צריך להכניס לעיר, שעי"ז נעשה מעמד ומצב ש"ה' גו' יבנה בית" ו"ה' גו' ישמור עיר"⁹⁵ (כפי שהמדרש מסיים את סיפור המעשה אודות רבי יהודה הנשיא).

כ. וזוהי ההוראה לכאו"א מישראל:

הן אמת שאין סומכין על הנס, ובמילא צריכה להיות ההנהגה באופן ד"אזלת לקרתא הלך בנימוסי"¹⁰⁰, היינו, שצריך להתחשב במדה מסוימת במנהגי המדינה, אבל, במה דברים אמורים — אם רק יודע מ"ש בתושב"כ ובתושבע"פ, באיזה ענינים "דינא דמלכותא דינא"¹⁰¹, ובאיזה ענינים צריך להתחשב עם חוקות הטבע, ובאיזה ענינים אומרים שבנוגע לבני"נאמר¹⁰² "מאותות השמים אל תחתו", כיון שאינם שייכים ליהודי, ואדרבה, יהודי מושל ושולט על אותות השמים — כאמור לעיל (ס"ט) בנוגע לענין התפלה, שעל ידה נעשה שינוי הטבע, וכמבואר באגה"ק¹⁰³ שזוהי המעלה של תפלה אפילו לגבי תורה, שפועלת "לשנות הנבראים מכמות שהם שיתרפא החולה וירד הגשם משמים לארץ ויולידה ויצמיחה". וענין זה נעשה ע"י היותו בבחי' "מעייין" (כנ"ל בארוכה), שלכן, הנה אע"פ שנמצא וחי בעולם שבו נקבעו ע"י הקב"ה "חוקות שמים וארץ" באופן ש"לא ישבותו"⁹⁹, וישנו דין שהולכין אחר הרוב, מ"מ, אינו מתפעל כו', כיון שב"מעייין" לא נוגע הכמות, אלא מספיק גם "כל שהוא", ומה שנוגע הרי זה רק ענין החיות, והקישור עם המקור.

וכאשר הולכים בדרך זו, אזי גם בהיותו במעמד ומצב ש"אחד הי' אברהם", אחד ויחיד, מיעוט בכמות, יקויים מ"ש "וירש (זרעו) את הארץ"⁶³, והיינו, שלא זו בלבד שהוא מנצח, אלא אפילו "זרעו", הבנים שאין להם את התוקף של האבות, כי אם "סימן לבנים" בלבד — גם הם יורשים את הארץ.

(99) לך לך יג, יג.

(100) ראה ב"ר פמ"ח, יד. וש"נ.

(101) גיטין י"ד, ב. וש"נ.

(102) ירמי' י"ד, ב. וראה סוכה כט, א.

(103) תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח

(קנה, א).

הם צריכים להשתדל שהידיעה שלהם בתורה וההידור שלהם בקיום המצוות — "כמוך" — תגיע לכאו"א מישראל, שאז יקויים היעוד "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"⁵⁹, באופן ש"כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם"⁶⁰.

האמת היא — שכל יהודי הוא בן אברהם יצחק ויעקב,

החל מ"אברם העברי"⁶¹ (ועד"ז בנוגע ליצחק ויעקב), כפירוש חז"ל⁶² "כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד", והיינו, שהי' אחד ויחיד — "אחד הי' אברהם"⁶³ — נגד כל העולם,

ולא זו בלבד שלא התפעל מהעולם, אלא עוד זאת, ש"ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם"⁶⁴, וכדברי הגמרא⁶⁵ "אל תקרא ויקרא אלא ויקריא, מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב" [ולהעיר מהכלל⁶⁶ בנוגע לדרשה ד"אל תקרי", שאין הכוונה שנשאר רק פירוש אחד, אלא שניהם אמת. ועד"ז בנדו"ד: "ויקרא גו", שאברהם קרא והכריז כל כך עד ש"ויקריא"], שהעולם עצמו התחיל להכריז אודות הקב"ה שהוא "א-ל עולם", ועד באופן ש"אין עוד מלבדו"⁶⁷,

וכיון שהוא בן אברהם (יצחק ויעקב), הרי "מעשה אבות סימן לבנים"⁶⁸, ו"בן" הוא יורש, ועד שהיורש עומד במקום המוריש (כדברי הגמרא במסכת ב"ב⁶⁹), והיינו, שזוהי אותה מציאות שהיתה מקודם לכן, כך, שמציאותו של כל אחד מישראל היא המציאות של אברהם, ולכן אינו מתפעל מכל העולם, אפילו כשנראה לו שכל העולם כולו הוא מעבר השני.

ואז זוכה גם להצלחה — שכשם שהי' אצל אברהם, שאף שהתחלה היתה באופן ש"כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד", הנה לאחרי כן מלך אברהם עליהם (כמסופר בחומש⁷⁰), ועד ש"וירש (זרעו) את הארץ" (כמ"ש בנבואת יחזקאל⁶³), כך נעשה גם אצל כל אחד מישראל, שיורש את הארץ — שכובש תחילה את הארץ שלו,

(59) ישעי' יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.

(60) ירמי' לא, לג. וראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט.

(61) לך לך יד, יג.

(62) ב"ר ספמ"ב.

(63) יחזקאל לג, כד.

(64) וירא כא, לג.

(65) סוטה י"ד, סע"א ואילך.

(66) ראה ס' הליכות אלי ס"ג. הנסמן בלקר"ש חכ"א ע' 24.

(67) ואתחנן ד, לה.

(68) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו.

רמב"ן לך לך יב, ו. ועוד.

(69) ראה שם מד, א וברשב"ם שם (ד"ה הניחא).

סה, א. קנט, רע"א. וראה גם תו"מ חל"ז ע' 239. וש"נ.

(70) לך לך יד, יז ובפרש"י.

רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, "עיר קטנה זה הגוף"⁷¹, ואח"כ כובש את חלקו בעולם, היינו, שנעשה בעה"ב על עניני העולם השייכים אליו, ועד שמתקיימת הנבואה ד"וירש את הארץ" כפשוטה — שבנ"י כובשים את ארץ ישראל כולה, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

יד. י"ט כסלו נקרא בשם "מועד תמידי"⁷², ונקרא גם בשם "ראש השנה"⁷², היינו, שהוא כמו הראש על כל השנה, שכוללת זמנים שונים, ובמילא גם מצבי-רוח שונים, כולל ובמיוחד בנוגע למעמד ומצב של בנ"י, ועליו להחיות ולהנהיג ולהורות את הדרך בכל יום ויום, הן בימי השמחה והן בימים של היפך השמחה ח"ו, הן ביום והן בלילה, הן בגשמיות והן ברוחניות.

ומזה הוכחה וראי' ברורה בנוגע לענינה של תורת החסידות (שי"ט כסלו הוא המועד תמידי ור"ה שלה):

תורת החסידות היא לא רק דרך מסויימת כיצד ללמוד תורה, ולא רק הוראת דרך בצוק העתים כו', כידוע שכיון שבנ"י היו אז במצב ירוד, מצד הרדיפות והגזירות כו', וכתוצאה מזה היו קשיים בהעמקה בלימוד התורה ובהידור בקיום המצוות, ולכן הי' צורך להורות דרך שגם בצוק העתים (הן מצד הזמן והן מצד המקום) יכולים לילך במסילה העולה בית א-ל, עד למעמד ומצב ד"ראשו מגיע השמימה";

ענינים אלו ישנם אמנם בתורת החסידות, אבל לא זהו עיקרה של תורת החסידות, שכן, ענינים אלו קשורים עם מעמד ומצב מסויים, חוג מסויים, סביבה מסויימת וכו', ואילו כשמדובר אודות "ראש" של כל ימי השנה ושל כל הענינים, עכצ"ל שזהו ענין כללי הרבה יותר⁷³.

טו. ויובן מהלשון המובא באגה"ק של הבעש"ט⁷⁴ בנוגע לתורתו, תורת החסידות (כולל גם כפי שנמשכת ובאה בתורת חסידות חב"ד, ר"ת חכמה בינה דעת, באופן של הבנה והשגה) — "יפוצו מעינותיך חוצה": ענינו של מעיין — עם היותו טיפין טיפין, שהרי רוב המעיינות הם באופן שבתחלתן (ששם הוא עיקר דין המעיין) אין ריבוי מים בכמות, אלא רק מעט מים, הרי מי המעיין הם "מים חיים"⁷⁵ שאין להם הפסק, ולכן, לאחרי משך זמן, הנה ממיעוט הכמות של מי המעיין באופן של טיפין

(71) נדרים לב, ב.

(72) ראה גם שיחת י"ט כסלו דאשתקד

(72) אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' רנט. סי"ט (תו"מ חמ"ה ע' . . .). וש"נ.

וש"נ (נעתק ב"היום יום" בתחלתו). וראה (74) כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

לקו"ד ח"ד תשנט, ב ואילך. (75) רמב"ם הל' מקואות פ"ט ה"ח.

גם יהודי שהוא בן-תורה ("א תורה-איד") יכול לענות ש"נטורי קרתא" הם האברים שעל ידם מתבצעת האכילה ושתי', אברי העיכול, שהם מנהלים את כל ה"מכונה" של הגוף באופן שיהי' גוף בריא.

ועל זה באה ההוראה מסיפור המדרש אודות ר' אמי ור' אסי שבאו בשליחותו של רבי יהודה הנשיא, ואמרו בשעתן לאנשי העיר שביקרו בה, ואח"כ נעשה חלק בתושבע"פ, בתור הוראה לכאו"א מישראל בכל זמן ובכל מקום — שידעו היכן נמצאים בעולם:

הן אמת שישנו ציווי בתורה "ונשמרתם מאד לנפשותיכם", שלכן צריך להיות זהיר בבריאות הגוף ע"פ דרכי הטבע, וצריך לשמור על הסדר והבטחון של הסביבה והעיר כו';

אבל, אם ההתחלה היא בענין זה, וכאשר שואלים מי הם "נטורי קרתא", לא מזכירים ענינים אחרים, אלא מתחילים עם אכילה ושתי', ושמירה על הסדר והבטחון ע"פ דרכי הטבע — הרי זו גישה שמחריבה ח"ו את העיר כפשוטה, וכן את ה"עיר קטנה זה הגוף".

כאשר אדם סתם, ויהודי בפרט, סבור שהקיום של ה"עיר קטנה זה הגוף" הוא ע"פ חוקי הטבע, אכילה ושתי', טיול ושינה והריוח במסחר וכיו"ב, שענינים אלו נחשבים אצלו ל"נטורי קרתא" — אומרים לו, שאם ענינים אלו קודמים לעניני התומ"צ, טוב וקדושה, הרי זה מחריב את ה"עיר קטנה זה הגוף".

וכמו"כ כאשר סבור שהקיום של החוג והקהילה והעיר הוא עי"ז שישנו שוטר ששומר על הסדר ברחוב, וישנם שומרי העיר ששומרים על הסדר הכללי של העיר, ורק אח"כ יחשוב על ענינים נוספים לצורך קיומה של העיר — הנה ע"י דרך כזו מחריבים את העיר.

אם רוצים שהשוטר, שומר הסדר והבטחון, אכן ישמור מפני האויב שאין להכניסו לעיר, ויכניס את המסייע שחייבים להכניסו לעיר — יש להבטיח שישנו תחילה "חדר" וישיבה" עם מלמדי מקרא משנה וגמרא עד לשו"ע בפועל, שהם "נטורי קרתא".

וכמו"כ אם רוצים שהאכילה ושתי' יהיו לטובת הגוף כפשוטו — צריך להתחיל את היום בתפלה ולימוד, ולעיין בשו"ע לדעת כיצד עליו לאכול ולשתות, וכיצד עליו לנהל את המסחר; ואז, יהיו האכילה ושתי' והמסחר באופן שלא זו בלבד שלא יחריבו אותו, אלא אדרבה — שיבנו אותו. אבל אם יתחיל באכילה ושתי' — אזי יהי' אוכל ושותה כבהמה⁷⁶,

(98) ראה חגיגה טז, א.

"נטורי קרתא", וכאשר הציגו בפניהם את אנשי החיל שהיו ממונים על שמירת הסדר והבטחון של העיר, אמרו ר' אמי ור' אסי: "אלין (אלו הם) נטורי קרתא"? — אדרבה: "אלין חרובי קרתא"! — "נטורי קרתא" הם "סופרים ומשנים", מלמדי מקרא ומלמדי משנה, שלומדים עם התינוקות תורת ה', "הה"ד⁹⁵ אם ה' לא יבנה בית וגו'" (עד כאן סיפור המדרש).

והרי המדרש — שהוא חלק מתושבע"פ — אינו ספר סיפורים, אלא ככל התורה, שמהוה הוראה לכל אחד מישראל כיצד להתנהג בעניניו, במעמדו ומצבו — הן בנוגע לגוף שלו, "עיר קטנה זה הגוף", והן בנוגע לחוג והסביבה ועד לעיר בישראל, שהקב"ה נתן לו את האפשרויות הכחות והזכות להנהיג אותם:

כאשר מדובר אודות החזקת וקיום של סביבה ועיר בישראל, הנה בהשקפה ראשונה ובמושכל ראשון, נראה לו, שאלו ששומרים על הבטחון והסדר כו' הם "נטורי קרתא". ועל זה באה הוראת התורה — שצריך לידע, שלא זו בלבד שהם אינם "נטורי קרתא", אלא אדרבה: הם "חרובי קרתא"; מי הם "נטורי קרתא" — אלו שלומדים מקרא ומשנה עם בני.

והגע עצמך:

כיון שאין סומכין על הנס⁹⁶, הרי יש צורך שיהיו בעיר אלו שתפקידם לשמור על הסדר והבטחון — כפי ציווי התורה: "ונשמרתם מאד לנפשתיכם"⁹⁷, שלכן שצריכים להתנהג בדרך הטבע, ולא לסמוך על ענינים שלמעלה מהטבע.

ולכן, גם יהודי שמתנהג ע"פ תורה, יכול להיות מונח אצלו ש"נטורי קרתא" הם אלו ששומרים על הסדר והבטחון כפשוטו — שכן, כאשר ר' אמי ור' אסי באו בשליחותו של רבינו הקדוש, רבי יהודה הנשיא, לחקור ולדרוש אודות מצבה של העיר, הרי בודאי התעניינו וביירו אצל המנהיגים האמיתיים של העיר, ואעפ"כ, כששאלו אצלם מי הם "נטורי קרתא", הציגו את האנשים השומרים על הסדר והבטחון כפשוטו, כפי שנראה בהשקפה ראשונה.

ועד"ז בנוגע ל"עיר קטנה זה הגוף":

כיון שע"פ דין השו"ע צריך יהודי לשמור על בריאות הגוף, ע"י סדרי האכילה ושתי' וכו', וכל ההנהגות שע"פ טבע — הנה כאשר שואלים אותו מי הם ה"נטורי קרתא" של ה"עיר קטנה זה הגוף", הרי

(95) תהלים קכז, א. (97) ואתחנן ד, טו. וראה שבת לב, סע"ב (96) פסחים סד, ב. זח"א קיא, רע"ב. קיב, ובחדא"ג מהרש"א שם.

טיפין, נעשה נהר שוטף, עד שעולה על כל גדותיו, ועד שכתוצאה מזה — "הרוה את הארץ והולידה והצמיחה"⁷⁶, והיינו, שכח הצמיחה שהוא בהעלם בארץ, מתגלה ע"י המים (מי הברכה) שמרוויים את הארץ, ועי"ז נעשית הצמיחה כמה פעמים ככה, שמגרעין אחד צומח אילן גדול עושה פירות, ומחטה ושעורה אחת נעשית צמיחה "מאה שערים", כיון ש"ויברכהו ה'".

וכל זה מתחיל מהמעין — שהרי גם מי הגשמים (שאודותם מדובר בפסוק "הרוה את הארץ גו'") באים ממי אוקיינוס, דהיינו, ממים של מטה⁷⁸, מי הנהרות, שעולים למעלה ואח"כ יורדים למטה ע"י הגשמים, והרי התחלת מי הנהרות הוא מהמעין.

ומזה מובן, ש"מעין" אינו ענין פרטי הקשור עם צמיחה פרטית של אילן פרטי בשדה פרטית, אלא בו תלוי כל המציאות של נהר גדול שעל ידו נעשה כללות ענין ההולדה והצמיחה בארץ.

ובשם זה — "מעיינות" — נקראת תורת החסידות, וההדגשה בזה היא — שלא זו בלבד שמי המעיינות באים ל"חוצה", אלא שהמעיינות עצמם צריכים להיות ב"חוצה".

טז. וענינו בנמשל:

לכל יהודי (ולכל אדם בכלל) נתן הקב"ה כחות וכשרונות ואפשרויות כו', וכדברי הגמרא⁷⁹ ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה", אלא כדי שינצל אותם — באופן של טוב וקדושה (ולא להיפך ח"ו, שהרי "מפי עליון לא תצא הרעות"⁸⁰) — במילואם, שלא ישאר אפילו פרט א' בלתי מנוצל (לבטלה).

אך יכול להיות שהכחות והאפשרויות ישארו ח"ו באופן של שינה, או שינוצלו ללא חיות וזריזות כו'.

ובענין זה היא פעולת תורת החסידות — שכל ענין שבתורה יהי באופן של "מים חיים", מי מעין, והיינו, שאע"פ שכבר לומד את התורה במשך כו"כ ימים, שבועות, חדשים ושנים, הנה לא זו בלבד שאין זה כדיוטגמא ישנה, כי אם כחדשה⁸¹, בכ"ף הדמיון, אלא עוד זאת, שיהי זה כמו "מעין", שגם בהיותו בן מאות ואלפי שנים, הנה הטיפה שנובעת מהמעין היום, יש בה את כל התכונות והדינים של מעין, "מים חיים", ועד שבכל טיפה ישנו כל ענין המעין, שלכן מטהר המעין בכל שהוא⁸².

(76) ישעי' נה, יו"ד.

(77) תולדות כו, יב.

(78) ראה תענית ט, ב ובפרש"י.

(79) שבת עז, ב.

(80) איכה ג, לח.

(81) ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ה.

(82) מקואות פ"א מ"ז. רמב"ם שם.

טושו"ע יו"ד רס"א.

ובאופן כזה צריך להיות לימוד התורה — "אין מים אלא תורה"⁸³ — שכל ענין שלומד בתורה, הן בלימוד הפשט, רמז, דרוש או סוד, גם אם הוא קטן בכמות, ואפילו אות אחת בתורה — יהי זה מעיין שלם, כך, שאם רק יתייגע ("יגע" ⁸⁴) כדבעי, תהי' מזה נביעה של נהר גדול, מלא על כל גדותיו.

ומלימוד התורה הרי זה נמשך גם בהליכותיו בעולם — "אסתכל באורייתא וברא עלמא"⁸⁵:

יש אמנם כאלו שאומרים לו: הרי העולם עומד כבר ריבוי שנים, הרבה לפני שנולדת, ו"אתם המעט מכל העמים"⁸⁶, וא"כ, כיצד אתה לוקח על עצמך לשנות את העולם ולהעלותו לדרגא נעלית יותר מכמו שהי' עד עתה, בה בשעה שישנם ענינים מנגדים שלא תוכל להתמודד עמם. אבל אעפ"כ, יודע הוא שיש לו שליחות מהקב"ה, שנטע בו כחות מיוחדים, בדוגמת כח הצמיחה שנטע הקב"ה בארץ, כך, שאפילו כשמדובר אודות מדבר שממה ח"ו, הנה אם רק יש אצלו "מעייין מים חיים", ולא יחביא אותו, אלא יביא את המעיין עצמו — החיות וההתלהבות והחום — ל"חוצה", לחלקו בעולם, בעניני העולם, אזי סוכ"ס יצליח לפעול בעולם להיות במעמד ומצב שירוה מ"מים חיים", "והולידה והצמיחה" — שכל הדברים שטמונים ומכוסים בעולם, מבלי לדעת עד כמה הם יקרים גדולים ועמוקים, יציצו ויצמחו ויגדלו, ויומשכו לכאורה, כראוי לארץ טובה ומבורכת "ממגד שמים מטל ומתהום רובצת תחת"⁸⁷.

וכאמור, עניינו של מעיין הוא — שלא נוגע בו ענין הכמות; העיקר הוא — הקשר עם המקור שממנו נובע המעיין, שלא יהי' נפסק ממקורו. וכן הוא בנמשל — שכאשר יהודי קשור עם הקב"ה, שהוא "מחי' חיים"⁸⁸, מקור כל החיים, אזי יש ביכלתו ע"י מעשה אחד ופעולה אחת להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו (כפי שפוסק הרמב"ם⁸⁹ הלכה למעשה), ולהמשיך ברכת ה' — "והולידה והצמיחה".

יז. וזהו ענינה של תורת החסידות — שמגלה ופותחת אצל כל אחד מישראל שיודע אודות האוצרות האין-סופיים שטמונים בפנימיותו, שהם בדוגמת ה"מעייין",

וידע שיש לו שליחות מהקב"ה — וכיון ש"אין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו"⁹⁰, נותן תחילה את האפשרויות, שאם רק ירצה, יוכל למלא את השליחות — להביא את המעיין לידי גילוי, וגם להביאו ל"חוצה", שיהי' שם באופן של הפצה ("פצו"), לאורך ולרוחב ולעומק, לכל הששה קצוות, עדי קיום היעוד — שבו חותם הרמב"ם ב"משנה תורה" הלכות תשובה וגם הלכות מלכים, בתיאור פעולת משיח לתקן את העולם — "מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"⁹¹.

* * *

יח. כדי לבוא ל"חוצה" ולמלא שם את השליחות, יש צורך שיהי' מושג וידיעה מה נעשה ב"חוצה" — בעולם, שבו צריך יהודי למלא את השליחות לפעול שהעולם יהי' דירה לו ית', עולם שיהי' בנוי ונשלט ע"פ צדק ויושר, טוב וקדושה, ולא להיפך ח"ו.

וכדי לדעת כיצד לפעול זאת — הנה כאשר התורה נותנת שליחות זו, הרי היא נותנת גם את ההוראות, ומספרת מה נעשה בעולם כו'.

וכדרכה של תורה — יש הוראות שניתנו בגלוי בתור ציווי והוראה, כמו "וידבר ה'", "ויאמר ה'", ועד"ו בנוגע לציוויים שבתושבע"פ, ועד לדיני השו"ע; ויש גם כמה הוראות והודעות שבאים באופן של סיפור אודות "מעשה אבות", כדי שילמדו מזה "סימן לבנים", כיצד צריכים להתנהג במעמד ומצב שהוא מעין ודוגמא כפי שהי' אצל האבות.

והיינו, שאף שיודעים שהם רק "בנים", ואינם מגיעים בהכחות וההתמסרות שלהם למעלת האבות, הרי כיון שהאבות התייגעו וסללו והראו את הדרך, הנה "זכות אבות" ו"ברית אבות", ש"לא תמה"⁹², עומדת לבנים שרוצים ללכת בדרך אבותיהם, כך, שמ"מעשה אבות" ניתן כח והוראה, ועד שנמשך במעשה בפועל — ע"י ה"סימן לבנים" — במעשה בנים.

יט. אחת ההוראות שניתנו בתושבע"פ באופן של סיפור:

מסופר במדרש תהלים⁹² (ובכ"מ⁹³) אודות רבינו הקדוש, רבי יהודה הנשיא, בהיותו בזמן הגלות, גלות רומי, ששלח את תלמידיו, ר' אמי ור' אסי⁹⁴, לראות ולבחון את הנעשה בעיירות ישראל, מה צריך לפעול כו'. ובכואם לאחת העיירות, שאלו וביקשו שיראו להם את שומרי העיר,

(90) ע"ז ג, סע"א. (93) ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז. פתיחתא (91) ראה ויק"ר ספלו"ו. וראה גם סה"ש דאיכ"ר ב. יל"ש ירמי' רמז רפב. תהלים שם רמז תתפא. (92) תש"ז ע' 127 הערה 18. וש"נ. (94) ראה בהערות ותיקונים למדרש תהלים (באב"ע) שם. (92) מזמור קכו בתחלתו. (94) ראה בהערות ותיקונים למדרש תהלים (באב"ע) שם.

(87) ברכה לג, יג.

(88) יומא עא, א.

(89) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(83) ב"ק יז, א. וש"נ.

(84) מגילה ו, רע"ב.

(85) זח"ב קסא, רע"ב.

(86) ואתחנן ז, ז.